

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕН
БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Навчально-науковий інститут соціально-педагогічної та мистецької освіти

Кафедра початкової і спеціальної освіти

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «магістра»

на тему «Соціальна адаптація молодших школярів з особливими освітніми
потребами»

Виконала: здобувач вищої освіти
групи М 221-с
денної форми навчання
спеціальність 013 Початкова освіта
ОП Початкова освіта. Іноземна мова
Бондаренко Наталя Олексіївна
Керівник: доктор пед. наук,
проф. Шевченко Юлія Михайлівна
Рецензент: Солонська А.А.

Запоріжжя – 2022 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ПОВЕДІНКОВИМИ ПОРУШЕННЯМИ ЯК АКТУАЛЬНА СОЦІАЛЬНА ТА ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	
1.1. Світоглядно-філософські концепції соціалізації як підґрунтя її педагогічного розуміння.....	7
1.2. Типологія поведінки молодших школярів з поведінковими порушеннями.....	19
1.3. Соціальна адаптація як важлива передумова розвитку особистості дитини з поведінковими порушеннями.....	30
РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ТА СПОСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ МОЛОДШИХ З ПОВЕДІНКОВИМИ ПОРУШЕННЯМИ ЗАСОБАМИ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
2.1. Сучасний стан розвитку соціальної адаптації молодших школярів з поведінковими порушеннями.....	53
2.2. Зміст та способи організації ігрової діяльності.....	56
2.3. Педагогічні умови ефективного збагачення соціального досвіду дітей з поведінковими порушеннями.....	65
ВИСНОВКИ	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	74
ДОДАТКИ	77

Анотація

Бондаренко Наталя Олексіївна. Тема магістерської роботи: «Соціальна адаптація молодших школярів з особливими освітніми потребами».

Науковий керівник: д.-р пед.наук, професор Шевченко Юлія Михайлівна.

У магістерській роботі досліджується проблема соціальна адаптація молодших школярів з особливими освітніми потребами. Значимість і актуальність даної проблеми в сучасних умовах зростають у зв'язку з тим, що соціалізація молодших школярів з поведінковими порушеннями як соціально-педагогічне явище – важливий процес встановлення взаємовідносин особистості з соціумом (суспільством та навколишнім середовищем) на основі сукупності соціальних знань, соціально-розвивального спілкування та соціального досвіду самореалізації, що забезпечує соціальне становлення дитини.

Метою магістерської роботи є теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка комплексу педагогічних умов, що забезпечують ефективну соціальну адаптацію дітей молодшого шкільного віку з поведінковими порушеннями засобами ігрової діяльності.

У першому розділі «Соціальна адаптація молодших школярів з поведінковими порушеннями як актуальна соціальна та педагогічна проблема» подано аналіз вітчизняної та зарубіжної літератури та останніх досягнень з проблеми. Проводився аналіз світоглядно-філософських концепцій соціалізації як підґрунтя її педагогічного розуміння; типології поведінки молодших школярів з поведінковими порушеннями; доводилося, що соціальна адаптація є важливою передумовою розвитку особистості дитини з поведінковими порушеннями..

У другому розділі «Основні напрями та способи забезпечення соціальної адаптації молодших з поведінковими порушеннями засобами ігрової діяльності» доводиться, що ігрова діяльність має великий вплив на забезпечення соціальної адаптації молодших школярів з відхиленнями у поведінці; було визначено педагогічні умови забезпечення ефективної соціальної адаптації молодших школярів з поведінковими порушеннями засобами ігрової діяльності в освітньому процесі початкової школи.

Отже, використання обґрунтованого комплексу педагогічних умов забезпечує ефективну соціальну адаптацію дітей молодшого шкільного віку з поведінковими порушеннями засобами ігрової діяльності.

Ключові слова: взаємодія, родина, молодші школярі, соціалізація, соціалізації молодших школярів, початкова школа.

SUMMARY

Natalya Bondarenko. The topic of the master's thesis: «Social adaptation of younger schoolchildren with special educational needs»

Supervisor: Doctor of Pedagogical Sciences, Professor Shevchenko Y. M.

The master's work examines the problem of social adaptation of younger schoolchildren with special educational needs. The significance and relevance of this problem in modern conditions are increasing due to the fact that the socialization of younger schoolchildren with behavioral disorders as a socio-pedagogical phenomenon is an important process of establishing the relationship of the individual with society (society and the environment) on the basis of a set of social knowledge, socio-developmental communication and social experience of self-realization, which ensures the child's social development.

The purpose of the master's thesis is the theoretical justification and experimental verification of a set of pedagogical conditions that ensure effective social adaptation of children of primary school age with behavioral disorders by means of game activities.

The first chapter «Social adaptation of younger schoolchildren with behavioral disorders as an actual social and pedagogical problem» provides an analysis of domestic and foreign literature and the latest achievements on the problem. An analysis of worldview and philosophical concepts of socialization was conducted as a basis for its pedagogical understanding; typologies of behavior of younger schoolchildren with behavioral disorders; it has been proven that social adaptation is an important prerequisite for the development of the personality of a child with behavioral disorders.

In the second chapter «Main directions and ways of ensuring social adaptation of younger students with behavioral disorders by means of game activity» it is proved

that game activity has a great influence on ensuring social adaptation of younger schoolchildren with behavioral deviations; Pedagogical conditions for ensuring effective social adaptation of younger schoolchildren with behavioral disorders by means of game activities in the educational process of primary school were defined.

Therefore, the use of a well-founded complex of pedagogical conditions ensures effective social adaptation of children of primary school age with behavioral disorders by means of game activities.

Key words: interaction, family, younger schoolchildren, socialization, socialization of younger schoolchildren, elementary school.

РЕФЕРАТ

магістерської роботи на тему

«Соціальна адаптація молодших школярів з особливими освітніми потребами»

Магістрант: Бондаренко Наталя Олексіївна

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор Шевченко Юлія Михайлівна

В даний час соціально-економічні перетворення неминуче торкаються всіх аспектів життєдіяльності людини і значною мірою визначають масштаби інноваційних процесів, що охопили всю сферу освіти і безпосередньо пов'язані з об'єктивною потребою суспільства в особистості, готовій до прийняття самостійних рішень та осмисленого вибору життєвого шляху.

В сучасних умовах принципове значення педагогічної науки і практики набуває пошук оптимальної моделі соціалізації школярів з особливими освітніми потребами, що забезпечує інтенсивне становлення особистісних якостей, відносин і позицій дитини в суспільстві.

Соціалізація молодших школярів з поведінковими порушеннями як соціально-педагогічне явище – важливий процес встановлення взаємовідносин особистості з соціумом (суспільством та навколишнім середовищем) на основі сукупності соціальних знань, соціально-розвивального спілкування та соціального досвіду самореалізації, що забезпечує соціальне становлення дитини. Тим часом у роботі з молодшими школярами з ООП недооцінюється значення ігрової діяльності як засобу соціалізації особистості.

У науці до теперішнього часу накопичено достатній обсяг знань, необхідних для постановки та вирішення досліджуваної проблеми.

Аналіз наукових праць, звернених до проблеми ігрової діяльності, дає можливість для розуміння гри як дієвого засобу соціалізації дітей, зняття виховання соціальних навичок та умінь, що відкривають простори для творчості соціальних відносин (Л. Виготський, С. Шацький, Д. Ельконін).

Таким чином, у рамках представлених досліджень ми торкнулися окремих аспектів соціалізації молодших школярів з поведінковими порушеннями в ігровій діяльності, проте проблема залишається недостатньо розробленою в теорії та практиці з позиції соціально-педагогічного підходу.

У дослідженні ми наголошуємо на вивченні та використанні поліфункціональних можливостей ігрової діяльності як соціально-педагогічного явища, що сприяє соціалізації молодших школярів з поведінковими порушеннями.

Об'єкт дослідження – процес соціальної адаптації молодших школярів з поведінковими порушеннями.

Предмет дослідження – ігрова діяльність молодших школярів з поведінковими порушеннями як засіб їх соціальної адаптації.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити комплекс педагогічних умов, що забезпечують ефективну соціальну адаптацію дітей молодшого шкільного віку з поведінковими порушеннями засобами ігрової діяльності.

Завдання дослідження:

1. Охарактеризувати сутність процесу соціальної адаптації дітей молодшого шкільного віку з різними типами відхилень у поведінці.
2. Розкрити педагогічні можливості ігрової діяльності у процесі соціальної адаптації дітей з поведінковими порушеннями.
3. Виявити тенденції та протиріччя організації соціальної адаптації дітей з поведінковими порушеннями у масовій педагогічній практиці.
4. Розробити та апробувати програму забезпечення соціальної адаптації молодших школярів з відхиленнями у поведінці засобами ігрової діяльності.
5. Виявити педагогічні умови забезпечення ефективної соціальної адаптації молодших школярів з поведінковими порушеннями засобами ігрової діяльності в освітньому процесі початкової школи.

Методи дослідження: теоретичні (аналіз та синтез філософської, соціологічної, психолого-педагогічної літератури); діагностичні (спостереження, анкетування, тестування, моделювання ситуацій,

інтерв'ювання, аналіз документації); дослідно-експериментальна робота; методи кількісної та якісної обробки емпіричних матеріалів.

Наукова новизна дослідження:

- розкрито виховні можливості ігрової діяльності у процесі соціальної адаптації молодших школярів з поведінковими порушеннями;
- визначено критерії, показники та рівні соціальної адаптації молодших школярів, що дозволяють виявити динаміку результатів цього процесу, зміни в типах поведінки таких дітей;
- розроблена програма соціальної адаптації молодших школярів з поведінковими порушеннями;
- визначено комплекс умов, що сприяють ефективній соціальної адаптації молодших школярів з поведінковими порушеннями засобами ігрової діяльності.

Теоретична та практична значущість дослідження полягає в тому, що в ньому: розкрито сутність та структуру процесу соціальної адаптації молодших школярів з поведінковими порушеннями засобами ігрової діяльності; обґрунтовано педагогічні можливості, основні напрямки, а також способи ефективного збагачення соціально-цінних емоцій, формування уявлень про соціальні норми та розширення досвіду соціально-цінної поведінки у молодших школярів з поведінковими порушеннями у процесі ігрової діяльності.

У першому розділі **«Соціальна адаптація молодших школярів з поведінковими порушеннями як актуальна соціальна та педагогічна проблема»** подано аналіз світоглядно-філософських концепцій соціалізації як підґрунтя її педагогічного **розуміння**; проводився аналіз типології поведінки молодших школярів з поведінковими порушеннями; доводилося, що соціальна адаптація є важливою передумовою розвитку особистості дитини з поведінковими порушеннями.

У другому розділі **«Основні напрями та способи забезпечення соціальної адаптації молодших з поведінковими порушеннями засобами ігрової діяльності»** доводиться, що ігрова діяльність має великий вплив на забезпечення соціальної адаптації молодших школярів з відхиленнями у

поведінці; було визначено педагогічні умови забезпечення ефективної соціальної адаптації молодших школярів з поведінковими порушеннями засобами ігрової діяльності в освітньому процесі початкової школи.

За результатами дослідження сформульовані наступні висновки:

Отримані результати дослідження дають підстави зробити узагальнений висновок того, що завдання наукового пошуку переважно вирішені, мета дослідження досягнуто.

Вирішення завдань соціалізації молодших школярів пов'язане з обґрунтуванням педагогічного потенціалу ігрової діяльності як ефективного засобу освоєння та перетворення ними навколишнього світу на основі активної участі школяра з поведінковими порушеннями у грі, що є проекцією соціальних відносин світу дорослих, що забезпечує первинний досвід особистісно-середовищної взаємодії.

Соціалізація молодших школярів з поведінковими порушеннями протікає як процес встановлення суб'єктом взаємовідносин із суспільством на основі реалізації індивідуальної стратегії соціального навчання, самопізнання та самореалізації особистості. Цільова педагогічна підтримка соціалізації молодших школярів з поведінковими порушеннями в ігровій діяльності сприяє нагромадженню та осмисленню знань.

Соціалізованість молодшого школяра з поведінковими порушеннями як результат його соціалізації є особистісною характеристикою, що відображає здатність дитини до успішної життєдіяльності як суб'єкта суспільних відносин. Структурними компонентами соціалізованості особистості, критерії та показники ефективності яких обґрунтовані у дослідженні є: інформаційно-когнітивний (сукупність соціальних знань; здатність до передачі соціальної інформації); мотиваційно-емотивний (цікавість до пізнання соціальних норм, своїх прав та обов'язків у соціумі; задоволеність міжособистісними відносинами; самооцінка в системі статусно-рольових зв'язків суспільства); конативно-діяльнісний (інтенсивність участі в ігровій діяльності; соціально адекватна нормативність поведінки; творча актуалізація власного досвіду).

Особливостями ігрової діяльності, які сприяють соціалізації молодших школярів з поведінковими порушеннями є: різноманітність предметного змісту ігор, що представляє широкий спектр знань про навколишній світ; емоційна привабливість, що забезпечує мотивацію до позитивної взаємодії з соціумом; практична спрямованість творчість, дає можливість самореалізації, досвід індивідуального проживання унікальних соціальних ролей, навички соціально адекватного поведінки.

Програма, що представлена в дослідженні в сукупності взаємопов'язаних структурних компонентів (мета, що передбачає активізацію суб'єктної позиції вихованця в освоєнні та перетворенні навколишнього середовища; зміст, що передбачає розширення діапазону соціальних знань, норм і способів соціальної взаємодії; логіка, що вимагає поетапної реалізації щодо самостійних, але тісно взаємопов'язаних) і взаємозумовлених процесів: соціального навчання, самопізнання, самореалізації, результати, що забезпечують творчу самореалізацію особистості та збагачення її соціального досвіду), є дієвим засобом педагогічного супроводу соціалізації молодших школярів, оскільки її реалізація забезпечує переведення ігрової взаємодії особистості на рівень свідомо-адекватної поведінки у товаристві.

Успішній реалізації моделі соціалізації молодшого школяра з поведінковими порушеннями в ігровій діяльності сприяють такі педагогічні умови: психолого-педагогічні, організаційно-педагогічні та соціально-педагогічні умови.

Проведене дослідження не претендує на вичерпний характер. Перспективними напрямками подальших наукових досліджень можуть стати пошуки ігрових технологій адаптації школяра до освітньої діяльності; розробка ігрових форм розвитку соціальної активності школяра; підготовка студентів до організації ігрової діяльності школярів у процесі педагогічної практики.

Имя пользователя:
Анастасія Варениченко

ID проверки:
1016260913

Дата проверки:
12.12.2022 19:29:20 CET

Тип проверки:
Doc vs Internet

Дата отчета:
12.12.2022 19:29:20 CET

ID пользователя:
100007156

Название файла: перевірка_бондаренко

Количество страниц: 62 Количество слов: 13995 Количество символов: 139093 Размер файла: 113.61 KB ID файла: 1013021326

0.59%

Совпадения

Наибольшее совпадение: 0.24% с Интернет-источником (https://pedstudent.at.ua/publ/vikhovna_godina/ekologichni_jg).

0.59% Источники из Интернета

10

Страница 62

Поиск совпадений с Библиотекой не производился

0% Цитат

Исключение цитат выключено

Исключение списка библиографических ссылок выключено

0% Исключений

Нет исключенных источников

Модификации

Обнаружены модификации текста. Подробная информация доступна в онлайн-отчете.

Замененные символы

5